

biology take place in the classroom lessons during studying the subject «The methods of teaching the biology» (lectures, practical and laboratory classes), during the students' independent and research work, studying courses of methodological guidance, in teaching practices and more.

The further research problem requires the formation of the methodical competence of future teachers of biology.

Key words: *the methods of teaching biology, methodical training, professional activity, methodical activity, the types of methodical activity, future teachers of biology.*

УДК 37:001.895:316.3

С. С. Денежніков

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ІННОВАЦІЙНІ ЗАПИТИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Стаття присвячена особливостям функціонування інноваційного суспільства як об'єкта соціально-філософського пізнання. Особлива увага у статті дослідником приділена проблемі інноваційної системи, яка виступає відмінною особливістю та основою інноваційного суспільства. У статті представлені засадничі елементи дослідження процесу розвитку інноваційного суспільства, розглянуті процеси оновлення та меж функціонування інноваційного суспільства. Особлива увага у статті автором приділена пріоритетам розвитку освіти в інноваційному суспільстві та пролегоменам відкритої освіти. Насамкінець автор робить висновок про перспективи розвитку інноваційного суспільства, його соціально-філософської концептуалізації.

Ключові слова: *інноваційне суспільство, інноваційні стратегії, інноваційна особистість, інноваційна освіта, освіта в інноваційному суспільстві.*

Постановка проблеми. Сучасне соціально-філософське пізнання спрямоване не лише на осмислення глибинних засад соціальності, але й на вивчення конкретного історичного етапу розвитку суспільства, на основі чого відбувається розробка концептуальних уявлень про життя соціуму й людини та різних сфер життєдіяльності суспільства. Соціально-філософське пізнання покликане розкрити основні форми людської діяльності, основні закони її функціонування й розвитку. У межах соціально-філософського пізнання аналізується взаємозв'язок і взаємовплив основних сфер життєдіяльності суспільства, а також виявляється місце людини, яке вона займає в цих системах.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема інноваційних запитів сучасного суспільства привертає увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників. Проблемам інноваційного розвитку цивілізації початку XXI століття, філософському дискурсові феномена конвергенції супертехнологій у суспільстві ризику та технологічним нововведенням присвячені праці В. А. Ємеліна, А. І. Тхостова [2], О. В. Руденського та О. П. Рибачка [8], В. О. Цикіна [12]. Методологічним засадам інноваційного суспільства як суб'єкта соціально-філософського аналізу, а також можливостей використання інновацій у соціально-політичній сфері присвячені наукові розвідки В. В. Жабіної [3] та А. Ю. Сунгурова [11]. Такі

дослідники як А. О. Карпов [4], В. А. Лектрський [5] та А. М. Новіков [6] досліджують проблему суспільства знання та пов'язані з ним освітні й технологічні новації. У ракурсі наукових робіт П. А. Денисенка [1] та О. В. Пожарницької [7] висвітлені проблеми формування нової освітньої парадигми та її впливу на життєдіяльність соціуму. Перспективні зміни освітнього середовища в контексті постіндустріальних трансформацій досліджуються Н. В. Скачковою [9] та Є. М. Струк [10].

Мета статті – виявити концептуальні інноваційні запити сучасного суспільства та роль освіти в його розвитку.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить діалектичний метод, що дозволяє об'єктивно оцінити всю сукупність представлених обставин, що вимагає усвідомлення їх взаємозалежності та взаємозумовленості; діалектичний принцип об'єктивності й імовірного детермінізму, а також комплексний аналіз і системний підхід, в основі яких лежать принципи цілісності та структурно-функціональної організації системи з акцентом на внутрішній динаміці об'єктів і особливостей їх функціонування. Використані загальнонаукові методи: аналіз і синтез; індукція й дедукція; порівняння, а також методи історико-культурного підходу до проблеми. В основі дослідження лежать соціально-філософський аналіз, системний, міждисциплінарний і діяльнісний підходи до предмета. Багатогранність проблеми соціально-філософського аналізу інноваційних запитів сучасного суспільства зумовила використання загально-філософського, соціологічного, культурологічного, психолого-педагогічного та політологічного аспектів.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах у якості безпосереднього об'єкта соціально-філософського пізнання реалізована у глобальному масштабі інноваційна модель суспільства й інноваційна модель людини (особистості).

Інноваційне суспільство як об'єкт соціально-філософського пізнання характеризується низкою особливостей. На сучасному етапі, це насамперед пов'язане з такими факторами його розвитку як інновації, які можна визначити як цільову зміну в структурі або функціях системи певного типу. Інновації розуміються як успішне застосування ідей і реалізація процесів для вирішення існуючих проблем, а також відкриття нових можливостей, що передбачають знання, творче мислення, винахідливість і цілеспрямованість. Інновації здатні підвищувати рівень структурної організації та вносити зміни у процеси функціонування суспільства, а за наявності кризи вивести його зі стану крайньої нестабільності.

Інновації виступають потужним та ефективним важелем розвитку й саморозвитку суспільства та його окремих сфер. Продукування й використання інновацій, а також наявність соціальних механізмів постійного відтворення інноваційних можливостей забезпечуються інноваційним

процесом. Він являє собою динамічну та позитивно оцінювану взаємодію новатора із зовнішнім середовищем у результаті осмисленої цілеспрямованої зміни стану практичної діяльності, унаслідок застосування нового, або раніше не використовуваного в цій галузі знання [8, 47–48].

Інноваційне суспільство виступає однією з характерних особливостей розвинених країн світу та включає в себе становлення економічних систем, заснованих на знаннях, де джерелами конкурентного привілею стають не ресурси й дешева робоча сила, а інформація та ідеї. Інноваційний тип соціального розвитку базується на творчому використанні інформації, що дозволяє сформувати нове знання й у подальшому втілити його в різноманітні суспільні блага [4, 620].

Відзначимо, що інноваційне суспільство відрізняється складністю та специфічністю. Воно володіє певним онтологічним контуром, представленим соціальними відносинами, що мають мережевий характер і радикально змінюють соціум у ході соціоінноваційного розвитку. Змістом соціальних відносин у цьому випадку виступає виробництво й використання інновацій. Для інноваційного суспільства властиві гарно організовані та фінансовані освіта й наука, орієнтація на творчий потенціал особистості, соціальних прошарків і груп, розвинена інфраструктура поширення знання.

Слід зазначити, що інновації чинять значний вплив на всі сфери та процеси життєдіяльності людини, а також вносять суттєві зміни в соціальні відносини та трансформують соціальну діяльність, формуючи її особливий вид – інноваційну діяльність. Вона виступає процесом, спрямованим на реалізацію результатів наукових досліджень чи науково-технічних досягнень у новий чи вдосконалений продукт або процес, що використовується у практичній діяльності. У межах проведення інноваційної діяльності виявляється потреба в розгляді та сприйнятті творчого мислення як домінуючого фактору креативності, застосування творчого потенціалу для створення й реалізації ідей, використання комплексного дослідження під час оцінки варіантів «створення» інновацій, уміння діяти в ситуації невизначеності й виявляти межу ризиків. Інноваційна діяльність передбачає успішне застосування ідей і процесів для вирішення різних проблем і створення нових можливостей, для реалізації яких потрібні знання, наявність творчого мислення, винахідливості й цілеспрямованості [5, 33].

Основою інноваційної діяльності є інноваційний процес, який утворюється в результаті дії інновацій одна на одну, внаслідок чого виникає безперервний ланцюг змін. У межах інноваційного процесу формуються соціальні відносини зі створення, трансферу та дифузії інновацій із метою використання. Комунікативна природа інноваційного процесу полягає у зв'язках між учасниками інноваційного процесу –

інноваторами, виробниками, державою тощо. Знання як основний об'єкт процесу трансферу інновацій являє собою сукупність організованих висловлювань про факти чи ідеї, сформовані в обґрунтоване судження або експериментальний результат, що передається за допомогою засобів комунікації в систематизованій формі.

Підсумовуючи всі розглянуті особливості трансферу інновацій, можемо вивести його визначення. Трансфер являє собою передачу знання від однієї організації до іншої. За допомогою цього процесу знання перетворюються на конкретні нові продукти чи послуги, що сприяє економічному розвитку й задоволенню соціальних потреб. Трансфер інновацій – це безперервний потік усіх типів новацій, які охоплюють усіх учасників інноваційного процесу, пронизує всю систему відносин між ними, що базуються на внутрішньоорганізаційній і міжорганізаційній взаємодіях.

Важливою характеристикою інноваційного суспільства в межах соціально-філософського пізнання виступають сфери, які зачіпаються інноваційними трансформаціями. За масштабами дії інноваційні перетворення зачіпають усі сфери суспільства та всі види людської діяльності, відповідно, впливають на розвиток суспільства й особистості. Висхідними є інновації різних рівнів у технологічній сфері:

- епохальні, на яких засноване становлення нового технологічного укладу та способу виробництва;
- базисні, що забезпечують зміну технологічних укладів і розвитку та зміни техніки;
- логістичні, що поширюють посередництвом нових моделей техніки й модифікацій технології нові покоління та допомагають освоїти нові ринки [3, 8].

У свою чергу, технологічні трансформації виступають основою інновацій в екологічній сфері, що ефективно використовують сили природи та зменшують негативний вплив на навколишнє середовище. Важливе значення мають інновації в економічній сфері, які здійснюють вплив на форми організації виробництва й управління ним, сприяють підвищенню ефективності виробництва.

Важливу роль у життєдіяльності соціуму відіграють інновації в соціально-політичній і державно-правовій сферах, забезпечуючи зміни в соціальній стратифікації, складі та співвідношенні соціальних груп, у системі державних і правових інститутів. Головним здобутком розвитку інновацій є інновації в соціокультурній сфері. Вони включають у себе інновації у сфері науки, освіти, культури, ідеології та виступають джерелом інноваційного оновлення [11, 13].

Інноваційні трансформації знаходять своє відображення в інформаційній сфері, що пов'язане з тенденцією підвищення рівня інформативної комунікабельності суспільства, зумовленої ростом

інтенсивності комунікацій у суспільстві, які існують не лише між людьми, але й між організаціями, регіонами, країнами тощо.

Інноваційні трансформації стосуються також сфери культури. Це пов'язане з тим, що тип інноваційного суспільства, який формується, призводить до прискорення темпів розвитку, різких змін ціннісних орієнтацій у галузі культури, усуваючи принцип додатковості у взаємодіях між традиціями як спосіб збереження соціокультурного досвіду та інновацій, спрямованих на творчість і досягнення нових результатів. Названі тенденції серйозно впливають на сучасну соціокультурну ситуацію і додають їй властивість нелінійності, яка проявляється у зміні традицій і переваги інноваційної сфери в культурі. Саме порушення співвідношення між традиціями й інноваціями свідчать про знаходження культури в стані кризи. Вихід із кризи можливий за умови формування особливої культури в інноваційному суспільстві, що являє собою поєднання та компроміс між традиціями й інноваціями.

Зазначимо, що відмітним критерієм інноваційного суспільства є інноваційна система, яка являє собою комплексну систему, що сприяє генерації знань і їх перетворення на нові технології та послуги. Слід відзначити, що інноваційна система є самоорганізованою системою. Спочатку інноваційна система була представлена як сукупність організованих структур і взаємозв'язків між ними. На сьогодні інноваційна система – це система інститутів, об'єднаних у комплекс економічних взаємовідносин. Таким чином, вона включає в себе економічні, політичні та інші соціальні інститути, що впливають на процес навчання, наукового пошуку й експериментування. У якості ключового елементу інноваційна система включає в себе науку. У межах інноваційної системи важлива роль належить взаємозв'язкам між суб'єктами інноваційного процесу, з'єднаними між собою різноманітними матеріальними потоками, передачею знань та ідей, що перетворюють дану мережу на систему. Інноваційна система є основою інноваційного суспільства, оскільки об'єднує в собі основні інститути та структури, що забезпечують діяльність і розвиток інноваційного суспільства [12, 167].

У межах соціально-філософського пізнання важливу роль відіграє дослідження процесу розвитку інноваційного суспільства. Інноваційне суспільство має циклічно-генетичні закономірності розвитку, частиною яких є об'єктивно зумовлений процес оновлення. Слід відзначити, що інноваційне суспільство як соціокультурна система володіє потенціалом розвитку, життєвими циклами, за допомогою яких реалізується потреба в періодичному оновленні, яке стає всезагальною закономірністю суспільства та його систем. Процес оновлення суспільства тісно пов'язаний з явищем власної межі інноваційного суспільства. Соціальна межа інноваційного суспільства проявляється за відсутності узгодженої єдності технічного й гуманітарного розвитку у вигляді небезпеки збільшення масштабів і кількості

техногенних катастроф. У результаті цього може з'явитись інформаційна межа різноманітності та складності системи, що тягне за собою неефективне використання технологій, зростання бідності й соціальну напруженість.

Інноваційне суспільство, прагнучи до різноманіття, зіштовхується з межею самовідтворення людини. Наявність соціальної межі характеризує інноваційне суспільство як перехідне, де поряд із новою соціальною сферою яка виникає, зберігаються та продовжують розвиватися попередні сфери. У межах соціальної межі існують межі й у процеса інноваційного оновлення. Це означає його припинення та появу нової сфери буття, що завершує багатовекторність, багатолінійність руху, формуючи нову основу, що складається з явищ, які проходили процес становлення. Крім того, межа означає кінцеве оформлення параметрів і закономірностей, що стають частиною нової реальності та визначають її подальший розвиток. Варто відзначити, що в інноваційному суспільстві, як у суспільстві межі, рушійні сили розвитку розвиваються протягом достатньо великого періоду часу, зумовлюючи континуальність інноваційного суспільства [10, 124].

Представлення інноваційного суспільства в якості об'єкта соціально-філософського пізнання забезпечує можливість екстраполяції тенденцій розвитку соціальних процесів, що відбуваються в інноваційному суспільстві, а отже вивчення принципів і закономірностей його розвитку.

Необхідно відзначити той факт, що інноваційні процеси вносять значні зміни в життя особистості, відповідно, відбуваються зміни в соціальному суб'єкті, до якого належать не лише суспільство в цілому та його окремі групи, а й конкретна особистість. Нинішній етап суспільного розвитку, що характеризується стрімким темпом життя й виробництвом інновацій, передбачає становлення інноваційної особистості, сутність якої полягає в потребі синтезу накопичених і перероблених знань. Розвиток інноваційності формує в нових поколіннях риси, що полягають у прийнятті інновацій і прагнення змін [2, 86].

В інноваційному суспільстві людина є активним творцем соціальної дійсності – вона творець і провідник нових ідей інноваційного суспільства. Однак, такі здібності з'явилися у людини не випадково. Подібні якісні зміни характеристик людської особистості відбуваються завдяки трансформаціям її свідомості. Сучасна людина володіє інноваційною свідомістю – творчою свідомістю, здатною визначати цілі, мотиви, орієнтації, психологічні установки інноваційної діяльності й інноваційних змін.

У формуванні інноваційного типу особистості важливого значення набуває вміння мислити інтегративно. За даного стилю мислення слід дотримуватися вимог синергії – перетворення протилежностей на єдність. Суб'єктом реалізації даного принципу й інтегративного мислення є особистість, здатна здолати суперечності та дихотомії, що затрудняють її діяльність.

Варто зазначити, що інноваційна свідомість та інноваційне мислення передбачають різні рівні пізнання соціальної реальності. Інноваційне мислення являє собою діяльність інноваційної свідомості, спрямованої на пізнання інноваційних відносин, потреб та інтересів, інноваційної діяльності в цілому та її перетворення в ході соціально корисної практичної діяльності. Інноваційні риси сучасної особистості стають ключовим імперативом потенційного передбачення соціального розвитку та створюють іманентно притаманний новому типу особистості творчий потенціал. У зв'язку з цим інноваційність перетворюється в атрибутивну якість, внутрішньо притаманну особистості [1, 93].

Інноваційний тип особистості своєю практичною діяльністю здатний революційно перетворювати речі, явища, процеси з метою надання їм якісно нового змісту, що задовольняє нові потреби сучасної людини. Для даної діяльності характерний як об'єктивний прояв, що полягає в новому предметі праці, так і суб'єктивний прояв – оригінальна мета, що виступає в якості осмисленої моделі соціоінноваційного майбутнього. Діяльність інноваційної особистості заснована на усвідомленні нею матеріальної та ідеальної сутності інноваційного суспільства [6, 48].

Особистість інноваційного типу здатна управляти інноваційним розвитком. Ефективним методом управління виступає концепція рефлексивного управління, яка пов'язана з такими факторами впливу на розвиток соціального процесу й особистості, за яких осмислюються суть дії та потреби цілеспрямованої перетворювальної діяльності.

Рефлексія являє собою кумулятивний творчий процес, механізм, на якому заснований будь-який розвиток: системи власних знань, мислення, діяльності, особистості, її взаємовідносин зі світом. Основний прояв рефлексії полягає у здатності людини управляти відносинами, своєю культурою, зміною свого стану, відтворення в цілому. Рефлексія забезпечує адаптивність людини до нових умов діяльності, визначаючи цим, що рефлексивна функція виникає та реалізується під час вирішення проблем у будь-якій діяльності. У сучасному суспільстві рефлексія виступає способом розкриття інноваційних шляхів і виявлення духовного потенціалу людини, а також особливою моральнісною діяльністю, що проявляється в духовному самоаналізі [9, 6].

Таким чином, основними рисами інноваційної діяльності особистості є сприйняття інновацій, визнання багатоаспектності сучасних світоглядних установок і усвідомлення свого місця в навколишньому світі, спрямованість на досягнення життєвих цілей і прагнення до усунення екзистенційних бар'єрів, всебічне розкриття особистісних і суспільних життєвих перспектив, наслідування прогностичним тенденціям інноваційного розвитку, сприйняття ролі освіти й науки в якості найбільш цінних стратегій розвитку сучасного суспільства.

Також варто відзначити такий вагомий аспект виховання й розвитку інноваційної особистості, як освіта. На даний момент найважливішим досягненням можна вважати підвищення доступності якісної освіти. Сьогодні формується система відкритої освіти, у віртуальному просторі створюються аналоги вищих навчальних закладів, які здатні надати можливість одночасного навчання в декількох навчальних закладах, здійснюючи при цьому індивідуальне навчання. Це дозволяє людині обирати власну стратегію освіти та шлях отримання знання. Ураховуючи цей факт, можемо припустити, що подібне використання високих технологій може впливати на загальний рівень освіченості людей, а також на якість їх професійної підготовки. Якщо володіння необхідними технологіями стане доступним великій кількості людей, то це вплине на розширення системи вищої освіти, що забезпечить перехід на новий технологічний рівень суспільного виробництва [7, 164].

Більше того, можна з упевненістю стверджувати, що головним результатом підвищення доступності якісної освіти стане загальне підвищення якості людського потенціалу. Це є достатнім приводом для перегляду ставлення до людини з економічної точки зору, оскільки розвиток людини та вкладення засобів у цю діяльність стане ефективним вкладенням засобів не лише з економічних, а й з гуманітарних позицій.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Формування й розвиток інноваційного суспільства пред'являє нові вимоги до соціально-філософських досліджень, пов'язаних з оновленням їх концептуального змісту та методології. Інноваційний розвиток вимагає від соціально-філософських досліджень ускладнення, розширення наявних і створення нових концепцій, є методологічною основою для розвитку відповідних соціально-філософських категорій (інноваційна діяльність, інноваційні процеси, сфери інноваційного суспільства, інноваційна освіта тощо). Дослідники відзначають, що в межах соціальної філософії слід приділяти увагу розробці концепції дуальної опозиції, суть якої полягає в теорії, що заповнює логічний простір між наявними полюсами, що являють собою сукупність теорій про позитивні та негативні ефекти інноваційного розвитку. Застосування даної концепції до інноваційного суспільства, як до об'єкта дослідження, дозволить доповнити його зміст. Ураховуючи вищесказане можна стверджувати, що в сучасних умовах інноваційного розвитку формується новий об'єкт соціально-філософської рефлексії, що являє собою нові тенденції соціокультурних трансформацій сучасності. Інноваційне суспільство як об'єкт соціально-філософського аналізу володіє комплексним характером, що підтверджується наявністю його компонентів, що у своїй сукупності дають уявлення про інноваційне суспільство як соціальну систему.

Соціально-філософська концептуалізація інноваційного суспільства стає новим ідейно-категоріальним простором прояву творчого потенціалу

сучасних філософських та міждисциплінарних досліджень і є пріоритетним напрямом для подальших наукових розвідок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Денисенко П. А. Парадигмальность образования (социокультурный аспект) / П. А. Денисенко // Власть. – 2009. – № 4. – С. 91–94.
2. Емелин В. А. Технологические соблазны современного общества: предел внешних расширений человека / В. Емелин, А. Тхостов // Вопросы философии. – 2010. – № 5. – С. 84–90.
3. Жабина В. В. Инновационное общество как объект социально-философского познания / В. В. Жабина // Философия образования. – 2012. – № 5 (45). – С. 4–12.
4. Карпов А. О. Общество знаний: слабое звено / А. О. Карпов // Вестник Российской академии наук. – М. : Наука, 2010. – Т. 80. – № 7. – С. 618–621.
5. Лекторский В. А. Философия, общество знания и перспектива человека / В. А. Лекторский // Вопросы философии. – 2010. – № 8. – С. 30–35.
6. Новиков А. М. Постиндустриальное образование / А. М. Новиков. – М. : Эгвес, 2014. – 136 с.
7. Пожарницкая О. В. Компетентностный подход и новая образовательная парадигма / О. В. Пожарницкая // Философия образования. – 2014. – № 6 (57). – С. 160–166.
8. Руденский О. В. Инновационная цивилизация XXI века: конвергенция и синергия NBIC-технологий. Тенденции и прогнозы 2015-2030 / О. В. Руденский, О. П. Рыбак // Информационно-аналитический бюллетень. – 2011. – № 3. – 88 с.
9. Скачкова Н. В. Перспективные изменения образовательной среды в контексте постиндустриальных трансформаций / Н. В. Скачкова // Философия образования. – 2013. – № 2 (47). – С. 4–8.
10. Струк Е. Н. Особенности проявления социальных пределов инновационного общества / Е. Н. Струк // Общество. Среда. Развитие. – 2011. – № 1. – С. 122–126.
11. Сунгуров А. Ю. Инновации и их диффузия: к возможности использования концепции в социально-политической сфере / А. Ю. Сунгуров // Философские науки. – 2010. – № 1. – С. 9–18.
12. Цикин В. А. Философский дискурс феномена конвергенции супертехнологий в обществе риска : монография / В. А. Цикин. – Суми : вид-во «МакДен», 2012. – 264 с.

РЕЗЮМЕ

Денежников С. С. Инновационные запросы современного общества.

Статья посвящена особенностям функционирования инновационного общества как объекта социально-философского познания. Особое внимание в статье исследователем уделено проблеме инновационной системы, которая выступает отличительной особенностью и основой инновационного общества. В статье представлены основополагающие элементы исследования процесса развития инновационного общества, рассмотрены процессы обновления и границ функционирования инновационного общества. Особое внимание в статье автором уделено приоритетам развития образования в инновационном обществе и пролегоменам открытого образования. В заключение автор делает вывод о перспективах развития инновационного общества, его социально-философской концептуализации.

Ключевые слова: инновационное общество, инновационные стратегии, инновационная личность, инновационное образование, образование в инновационном обществе.

SUMMARY

Dieniezhnikov S. The Innovative Demands of the Modern Society.

The article is devoted to the peculiarities of functioning of the innovation society as an object of social-philosophical cognition. Special attention is paid to the research of the problem of the innovation system, which is the distinctive feature and innovative society. The article presents the fundamental elements of the research process for the development of innovative society, the processes of renewal and the functions of the innovation society. Special attention is paid to the development of the priorities of education in innovative society and the prolegomena of open education. In summary, the author makes a conclusion about the prospects for the development of innovative society, its socio-philosophical conceptualization.

In modern terms as the direct object of the socio-philosophical cognition is implemented on a global scale innovative model of society and an innovative model of a person (personality). Innovation society as an object of social-philosophical cognition is characterized by several features. At the present stage this is primarily due to such factors as innovation, which can be defined as the target change in the structure or functionality of a particular type. Innovation is understood as the successful application of ideas to solve the existing problems, as well as opening up new opportunities, providing knowledge, creative thinking, ingenuity and dedication. Innovation can enhance the level of structural organization and make changes in the processes of the functioning of society, and in the presence of a crisis affect its state of extreme insecurity. Innovations are powerful and effective lever of the development and self-development of society and its individual sectors. The production and use of innovations and the availability of permanent social mechanisms of reproduction of innovation opportunities is provided by the innovation process. It is a dynamic and positive view of the interaction between the innovator with the external environment as a result of a meaningful purposeful change of a condition of practical activities through the application of new, or previously not used in this branch of knowledge.

Innovative society is one of the distinguishing features of the developed countries in the world which consists of the formation of economic systems, knowledge-based, where the sources of competitive privileges are not resources and cheap labor, and information and ideas. The innovative type of the development is based on the creative use of information, which allows to generate new knowledge in the future to embody it in a variety of public goods.

Key words: *innovative society, an innovative strategy, an innovative personality, innovative education, education in an innovative society.*

УДК 371:132

І. О. Пальшкова

Південноукраїнський національний
педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського

ЗМІСТ ПІЗНАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті визначено зміст і методи професійно-педагогічної культури вчителя початкової школи. Крім того, уточнено зміст того, що має бути визначеним процесі формування професійно-педагогічної культури вчителя початкової школи, а також уточнено, яким методом пізнання має забезпечуватися цей процес. Саме потреба в уточненні дослідницької позиції зумовлена феноменом професійно-педагогічної культури вчителя початкової школи, його принциповою відмінністю за своїм походженням, сутністю та способом існування від природних. Також визначено приналежність культурних і соціальних явищ до світу вищих